

ADAPTIVITEIT BIJ HET MAKEN VAN TESTBELEID

Missie en visie voor hogere kwaliteit

*auteurs: Leo van der Aalst en Rik Marselis
gebaseerd op de originele publicatie in: Release*

© 2011, Sogeti Nederland B.V. te Vianen.

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt (voor willekeurig welke doeleinden) door middel van druk, fotokopie, microfilm, geluidsband, elektronisch of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Sogeti Nederland B.V.

TMap® is een geregistreerd handelsmerk van Sogeti Nederland B.V.

In steeds meer organisaties voelen de betrokkenen de behoefte om testbeleid vast te leggen. Bijvoorbeeld omdat men meer uniformiteit in testen wil aanbrengen of omdat de missie, visie en bedrijfsstrategie wel al vertaald zijn in IT-beleid en kwaliteitsbeleid en dat vastleggen van testbeleid dus een logisch vervolg is.

Adaptiviteit bij het maken van testbeleid

Missie en visie voor hogere kwaliteit

Een andere aanleiding om testbeleid te formaliseren is de toenemende diversiteit in systeemontwikkel- en testaanpakken, waardoor het risico bestaat dat er grote verschillen ontstaan in de testvolwassenheid. Niet alleen binnen de organisatie, maar zelfs binnen de projecten.

De behoefte om testbeleid te beschrijven is dus duidelijk. Maar hoe doe je dat? Er zijn steeds meer bronnen waaruit je kunt putten, allemaal geven ze een opsomming wat er precies in testbeleid moet staan. Wij stellen echter: zorg voor flexibiliteit bij het opstellen van testbeleid en faciliteer adaptiviteit, in plaats van plichtmatig een rijtje onderwerpen in te vullen.

Testbeleid is beknopt

We zijn al jaren bezig met testbeleid en hebben door de jaren uit steeds meer bronnen geput. Onze eerste bron voor testbeleid was het boek van Practical Software Testing uit 2003, vervolgens kwam het TMap NEXT boek in 2006 met wat ruimere beschrijving en in 2007 was TestGrip het eerste boek dat alleen maar over testbeleid en testorganisatie ging. De ontwikkelingen gaan verder, de ISTQB advanced syllabus zegt ook wat over testbeleid en de ISO29119 norm die in ontwikkeling is gaat vrij diep in op de onderwerpen voor testbeleid. Allemaal proberen ze de definiërende lijst met "kopjes" te maken waarin het hele testbeleid is te vangen. De algemene consensus is dat testbeleid beknopt moet zijn. In één pagina moet het beleid worden weergegeven (daar mogen nog wel een paar kantjes toelichting bij, maar nog steeds kort). Onze ervaring bij het beschrijven van test-

beleid is dat elke situatie anders is en dus één lijst met kopjes niet werkt. Wel zijn er uiteraard onderwerpen waar je zeker aandacht aan moet besteden, maar soms kun je meerdere onderwerpen onder één kopje kwijt en een andere keer is het zinvol om elk onderwerp afzonderlijk aandacht te geven. Bovendien beïnvloeden de verschillende onderwerpen elkaar. Je kunt bijvoorbeeld vastleggen dat herbruikbaarheid en haarhaalbaarheid hoog moet zijn maar dat betekent vrijwel zeker dat je ook tooling moet regelen. Bij het beschrijven van testbeleid is het dus van groot belang om flexibel aan te sluiten op de behoefte van de organisatie.

Elke organisatie heeft een (beschreven of ongeschreven) missie, visie en bedrijfsstrategie. Daarop wordt het beleid gebaseerd. Beleid bestaat op diverse terreinen, zoals op financieel gebied, HRM maar natuurlijk ook op kwaliteit- en IT-gebied. Testen is onderdeel van kwaliteitszorg, om een testafdeling of testcentrum te ondersteunen is het verstandig om aansluitend ook het testbeleid expliciet te maken. Testbeleid helpt onder andere om meer uniformiteit in aanpak en manier van werken te bereiken. Daarbij richt het zich zowel op de kwaliteit van het testproces als op de kwaliteitsmeting van het te testen systeem. Dat is nodig omdat tegenwoordig steeds meer informatie automatisch verwerkt wordt in ketens van informatiesystemen met een steeds verder toenemende complexiteit. Uniformiteit in het realiseren van systemen draagt dan bij aan beter op elkaar aansluitende systemen. Ook zorgt de trend van uitbesteding en het geografisch spreiden van werkzaamheden dat er duidelijkheid over de overdracht van tussen- en eindproduc-

Leo van der Aalst en
Rik Marselis

ten moet zijn. Bijvoorbeeld door quality gates in te richten. Het formaliseren van testbeleid gaat vaak samen met de verhoging van de procesvolwassenheid voor testen, het volwassenheidsniveau moet aansluiten op het volwassenheidsniveau van de IT als geheel. Het heeft geen zin om zeer professioneel te testen als de IT-systemen zo gammel gebouwd worden dat het dweilen met de kraan open is. Toch is juist professionalisering van testen vaak een trigger om ook op andere gebieden aan de procesvolwassenheid te werken. Bijvoorbeeld omdat op basis van een analyse van kernoorzaken van bevindingen kan worden vastgesteld waar de grootste verbeterpunten in het ontwikkelproces zitten.

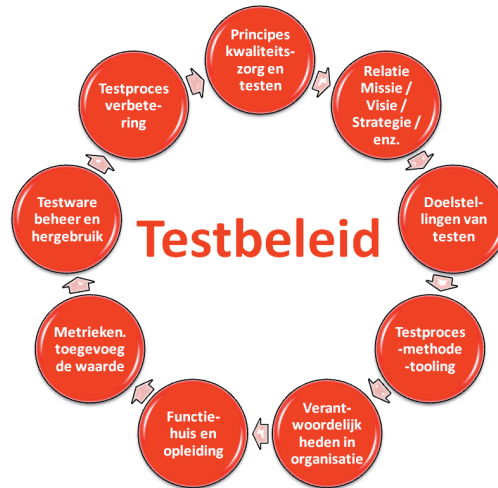
Goed opgezet en uitgedragen testbeleid biedt een aantal voordelen. Zo geeft het de betrokkenen richting en kader bij het organiseren van testwerk in samenhang met de gewenste kwaliteit en met de IT in het algemeen. Het testbeleid is een basis voor kwaliteitsverbetering door het verhogen van de uniformiteit over testprojecten heen en het bevordert de consistentie van werken binnen projecten. Daarnaast draagt het bij aan verlaging van de kosten door hergebruik van onder andere testprocessen en het verminderen van de behoefte aan inwerken en training. Daardoor wordt ook op tijd bespaard, mede omdat er ready-to-use documenten worden gemaakt.

Testbeleid als groeimodel

Het testbeleid start op strategisch niveau, de verantwoordelijkheid ligt dan ook bij het hoofd van de testorganisatie, of bij het hoofd IT of idealiter zelfs bij de CIO of CEO. Maar het moet uiteraard geoperationaliseerd worden. Daarbij is het belangrijk dat de doelen reëel en haalbaar zijn en een groeimodel geven, want de gewenste situatie kan zelden in één keer gehaald worden. In principe heeft testbeleid een lange termijn scope van 3 tot 5 jaar. Maar zeker als net gestart wordt met testbeleid is het verstandig om het per halfjaar te evalueren en zo nodig bij te stellen. Testbeleid moet geen keurslijf worden, het geeft de kaders waarbinnen de speelruimte is om adaptief het testen in te richten per project- of beheersituatie. De implementatie van testbeleid en wat daaruit volgt kan logischerwijs belegd worden bij het hoofd van de testorganisatie. Op hoger management niveau wordt het idee dat beleid nodig is wel ondersteund maar juist daar zien we steeds vaker de houding “IT moet gewoon werken, de betrokkenen moeten niet zo moeilijk doen”.

In de literatuur is veel te vinden over wat er exact in testbeleid moet worden beschreven. Onze ervaring is dat de gewenste inhoud per situatie verschilt. Op een adaptieve manier moet het testbeleid worden beschreven dat past bij de organisatie. Toch kunnen we wel een opsomming geven van onderwerpen die in ieder geval ergens in het testbeleid aan de orde moeten komen. Dat zijn (zie ook figuur “Onderwerpen in testbeleid”):

- principes van kwaliteitszorg en testen
- de relatie met missie, visie, strategie, kwaliteitsbeleid en IT-beleid
- de doelstellingen van testen
- gebruikte testmethode, testproces en testtooling
- verantwoordelijkheden in de testorganisatie
- functiehuis en opleidingen
- metriecken met betrekking tot de toegevoegde waarde van testen (en IT!)
- testwarebeheer en hergebruik
- testprocesverbetering.

Figuur: Onderwerpen in testbeleid.

We hebben nu diverse keren testbeleid in organisaties beschreven en geïmplementeerd. En daarbij hebben we gemerkt dat het heel moeilijk blijft om te onderbouwen of bewijzen wat het testbeleid oplevert, in financiële of andere zin. Een van de redenen is dat met name onvolwassen testorganisaties zelden meetgegevens hebben over de uitgangssituatie. Daardoor is het ook niet mogelijk om een vergelijking van “kosten toen” met “kosten nu” te maken. Toch kunnen we wel wat zeggen over wat het oplevert. Bijvoorbeeld “happy managers”, ze krijgen namelijk meer grip op het testproces door de gestelde kaders. Tussen testteams is meer aansluiting en uniformiteit en waar er afwijkingen zijn is dat gecontroleerd. Uiteindelijk is natuurlijk het ontbreken van serieuze problemen bij het gebruik van informatiesystemen de beste bevestiging dat testbeleid zijn nut heeft!

Ons advies: “Begin gewoon met testbeleid. Want een testbeleid dat staat, verhoogt het eindresultaat!”

Leo van der Aalst is research & development manager bij Sogeti en lector Software Quality and Testing aan de Fontys Hogeschool. Hij is te bereiken via leo.vander.aalst@sogeti.nl.

Rik Marselis is senior testconsultant bij Sogeti en bestuurslid van de vereniging TestNet en de stichting BNTQB. Hij is te bereiken via rik.marselis@sogeti.nl.